להאג, דווקא עכשיו

written by משה גוטמן | 12.09.2023

בשבוע הקרוב צפוי להתקיים דיון בוועדת המורשת העולמית של אונסק"ו, המתכנסת בריאד, על בקשתם של הפלסטינים להכריז על תל יריחו יריחו הקדומה כאתר מורשת עולמית תחת דגל פלסטין.

הפלסטינים הגישו רשימה טנטטיבית של אתרים המועמדת להכרזה כאתרי מורשת עולמית, שמתריסה ומבטאת הרבה יותר מאשר מורשת גרידא. היא כוללת אתרים בשטח ישראלי מלא ובעלי הקשר ישראלי חד-חד-ערכי.

ישראל, מצידה, נצמדת להסכם אוסלו באדיקות, ומכיוון שאתר יריחו הקדומה נמצא בשטח A, פעילותה בנושא עד כה מסתכמת בהצהרות בלבד. גם הסיכוי הישראלי לעצור הכרזה כזו באונסק"ו אינו גבוה; אונסק"ו הייתה מאז שנות השבעים זירה אנטי-ישראלית ואנטישמית, והיא גם הארגון הראשון שהכיר ברשות הפלסטינית כחברה במעמד מדינה בארגון, זאת אף על פי שאין בסמכותו להכיר בגופים מדיניים כל עוד אלו לא נדונו בעצרת הכללית של האו"ם. אך ההכרזה כוללת סיכון שעשוי להיות מדרון חלקלק, ופגיעה נוספת בשליטה הישראלית בשטחי יהודה ושומרון מעבר למהלכי ההכרזה הדקלרטיביים, שכן בשטח מתרחשת פעילות מאסיבית של הצד הפלסטיני שאינה נענית בכל תגובה שהיא מהצד הישראלי.

למעט תל יריחו, השמור יחסית, הרי ששאר האתרים ביריחו משויכים בצורה ברורה למורשת הלאומית הישראלית וסובלים משוד והרס כבד, עד כדי השמדת ערך ארכיאולוגי מוחלטת.

המהלך הפלסטיני אינו עוצר בשטחי A ביריחו. גם את מדבר יהודה, בשטח ישראלי מלא, הגישו הפלסטינים להכרה באונסק"ו, כשהם מכנים אותו "אל בריה", תוך מחיקת השם היהודי והמקובל בעולם "מדבר יהודה". הם מבקשים להכריז גם על מערות קומראן כאתר פלסטיני במסגרת תוכנית My heritage my identity.

ברשות יש קבוצות רבות של טיילים פלסטינים שמטיילות על שביל פלסטיני בלתי חוקי המתעלם לחלוטין מההיסטוריה היהודית של המדבר. הם מחקו את סימון השבילים הישראלי או לחילופין דרדרו את אבני הסימון שלו לתחתית הוואדי. לדוגמה, מצודת הורקניה החשמונאית, שבה הוקם גם מנזר "קסטיליון" כשימוש משני, זוכה באתר השביל לתיאור כמנזר בלבד, בלא כל אזכור לתקופת בית שני.

לאחרונה חלה החמרה קשה במצבן של השמורות ההסכמיות במזרח גוש עציון. הפיתוח המואץ מוחק עשרות רבות של אתרים ארכיאולוגיים באזור שטרם נחקר כראוי, ולא ייחקר עוד לעולם.

בסבסטיה-שומרון הקדומה. פרצה עיריית הכפר סבסטיה דרך היקפית לא חוקית בשטח

הישראלי לפני מספר חודשים, ובמהלכה "גילחה" כ-500 מטר מחומת העיר בתקופה המקראית. ההשמדה הבוטה של החומה לא הפריעה לאונסק"ו להמשיך לתמוך באתר זה כאתר מורשת פלסטיני, ולא גררה תגובה כלשהי של האו"ם או של מדינה אחרת.

ההצטברות של כל המקרים הללו, היא כמות שעושה איכות, ומסבכת את ישראל במישור הפלילי הבינ"ל. ראשית, ישראל לכודה בקונספציה של אוסלו, בעוד שהצד השני אינו מחויב לו מזמן. שנית, היא מודרת, ללא כל תגובה ישראלית הולמת, שלה או של ידידיה באו"ם ממשפחת העמים, בנושא ההגנה על המורשת. שלישית, ישראל חתמה, כבר ב-1954, על אמנת האג להגנה על נכסי תרבות בעת סכסוך מזוין, הקובעת כי אין לפגוע ולתקוף נכסי תרבות בכל צורה שהיא או לקיים שימוש באופן שיגרום להכחדה של נכסי תרבות. האמנה תקפה כל עוד ישראל הינה הריבון או המעצמה הצבאית השלטת בשטח, ומכיוון שישראל מעולם לא העניקה ריבונות לרשות, גם בשטחי A, הרי שהידלדלות נכסי המורשת היא הפרה בשטחה של ישראל של אמנת האג, ועשויה לעלות לכדי פשע מלחמה המתבצע בשטח שתחת אחריותה, כאשר היא אינה עושה דבר כדי למנוע אותו.

על ממשלת ישראל החובה להתעורר ולהתחיל לפעול לאכיפה משמעותית ועצירת הרס המורשת מול הרשות הפלסטינית ובכיריה. בנוסף חייבים לפעול בזירה הבינ"ל מכוח החוק הבינ"ל: לתבוע את הרשות הפלסטינית בערכאות בין-לאומיות ולדרוש מהאו"ם לקיים את תפקידו בתחום.